

A cremallengües

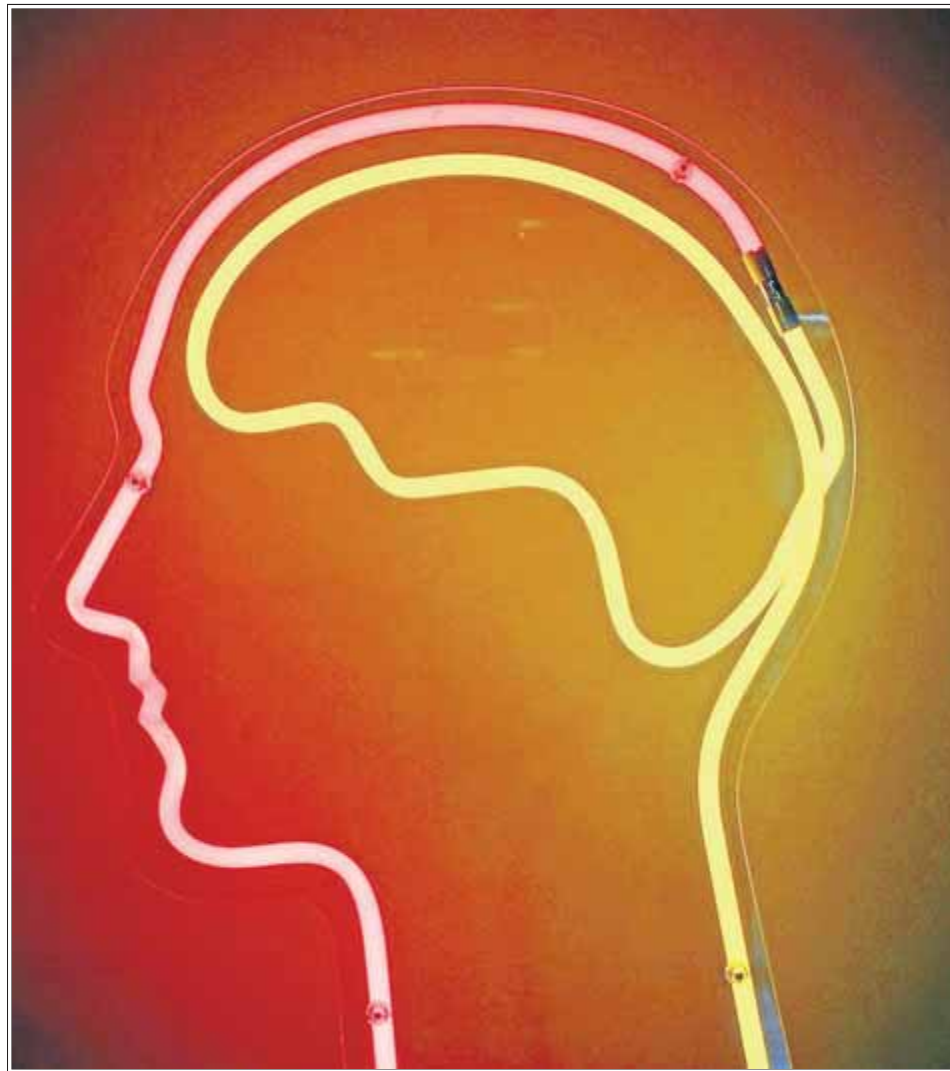
Joan-Lluís Lluís / jlluis@presencia.cat

Quan els escrúpols s'esvaeixen

Dodria ser que les nostres decisions, quan són de caire moral, poguessin ser influïdes per la llengua amb la qual ens les plantejgem? O, més exactament, que aquestes decisions puguin ser diferents si la llengua en qüestió és la nostra llengua primera o si és una llengua apresada més tard? El mensual nord-americà *Scientific American* ha compilat una sèrie d'experiments que semblarien demostrar que sí. Així, per exemple, s'ha plantejat a un grup de voluntaris el prou famós test dit del tramvia: si un tramvia està a punt d'atropellar un grup de cinc persones i tenim la possibilitat de fer-lo canviar de carril amb la conseqüència que, en aquest segon carril, es troba una persona que morirà sense cap mena de dubte, què fem?

Se sap que la gran majoria de persones respon que val la pena sacrificar una persona per salvar-ne diverses. Uns científics, però, cruels i viciosos com poden ser-ho, van decidir complicar l'experiment introduint-t'hi una variable nova: per salvar el grup de persones del tramvia calia empènyer la persona sola des de dalt d'un pont. Literalment, assassinar-la. El dilema era enunciat a grups diferents de voluntaris, en certs casos en la seva llengua primera i en certs casos en una llengua segona. El resultat va ser que la proporció de persones que es declaraven disposades a empènyer algú perquè morís esclafat per un tramvia i així salvar cinc altres persones era del vint per cent en el grup de les persones de llengua primera i del cinquanta per cent en el grup de persones de llengua segona.

El mateix article evocava d'altres experiments que mesuraven la pujada d'adrenalina de persones bilingües que escolta-

DIERK SCHAEFER

ven frases desagradables, renecs i injúries. L'adrenalina solia pujar més quan les frases, renecs i injúries eren pronunciades en la llengua primera. Deu ser una experiència prou universal, si més no dels adolescents, d'adonar-se que dir paraulotes en una llengua segona és molt més fàcil, menys culpabilitzador, que en la seva llengua primària. En una llengua segona, el pòsit real, literal, de la paraula, per crua que sigui, és més evanescent...

I la llengua primera, aquesta en la qual encara pensem sovint com a llengua *materna*, és la llengua amb la qual confegim el nostre perfil moral. És la llengua que anomena les prohibicions, els desitjos, les frustracions, les pors i les esperances més primitius i per això sembla que qualsevol dilema moral plantejat en aquesta llengua toqui capes més profundes del nostre jo.

En canvi, en una llengua segona, sobretot si no la dominem del tot perfectament, el dilema es veu atenuat pel fet que, abans de resoldre'l, cal prendre el temps d'entendre les paraules que el descriuen. I tot seguit cal prendre el temps de trobar les paraules per respondre-hi. "Com es diu, ja, *remordiments* en italià?" La forma envaeix i dissimula el fons i així, doncs, empenyem amb més alegria aquell pobre personatge des del pont fins a les vies del tramvia perquè hi mori atropellat.

És clar, seria apassionant realitzar experiments d'aquest tipus en un país oficialment bilingüe com ho és Catalunya. I veure si, més enllà del conflicte moral basat en la vida d'altri, aquesta relativitat de les respostes també existeix, per exemple, en qüestions polítiques o que tenen a veure amb el futur proper de Catalunya.

L'adrenalina solia pujar més quan les frases, renecs i injúries eren pronunciats en la llengua primera

GRUP HERMES

President: Joaquim Vidal i Perpinyà.
 Consell d'Administració: Lídia Vidal i Juventench (vicepresidenta), Eduard Vidal i Juventench, Esteve Colomer i Font i Joan Vall i Clara.
 Consell Editorial: Xavier Albertí (president), Joan Villarroya (vicepresident), Joan Ballester, Josep Delemus, Lluís Foix, Rosa Font, Dolors Lloveras, Jordi Maluquer, Jaume Oliveras, Vicent Sanchis, Teresa Seseras i Pep Collelldemont.
 Direcció Executiva: Joan Vall i Clara (conseller delegat), Xevi Xirgo (Informació General), Emili Gispert (Informació Esportiva), Toni Muñoz (Serveis), Josep Madrenas (Webs i Sistemes), Albert París (Comunicació), Anna Maria Ribas (Gerència Comercial), Miquel Fuentes (Administració i Recursos Humans), Lluís Cama (Producció i Logística), Concepció Casals (Distribució) i Ricard Forcat.

PRESENCIA

Edita: Revista Presència SL.
 www.presencia.cat
 Centraleta Girona: 972 18 64 00
 Centraleta Barcelona: 93 227 66 00
 Atenció al client: 972 18 64 80
 Redacció Girona: Güell, 68. 17005 Girona
 Redacció Barcelona: Diputació, 284, 4t. 08009
 Dipòsit legal: GI-143-1965

Director: Miquel Riera.
 Redacció: Pere Bosch i Cuenca, Irene Casellas, Susanna Oliveira, Maria Pascual i Florentí Morante (Diseny i Maquetació).
 Seccions: Mireia Rouera (Religions), Marijo Jordan (Gent), Lluís Martínez (Salut), Xavi Aguilar (Tecnologia) i Ramon Rovira (Món).

Conseller delegat: Joan Vall i Clara.
 Gerència Comercial: Anna Maria Ribas.
 Direcció Comercial: Maria Àngels Taulats.
 Webs i Sistemes: Josep Madrenas (director), Marc Massot (Programari), Joan Sarola (Sistemes) i Ramon Buch (Diseny).
 Recursos Humans: Miquel Fuentes.
 Administració: Carme Bosch.
 Producció i Logística: Lluís Cama.
 Distribució: Concepció Casals.